عنایت حیدر او کفر ما لمند   اگر کمال هزبر دهنم بر ستی ما

من جدال فیه لکم خصم البرهان من خصم کم استوفا میست یا خیر زید ولیت
مشوست از تجدین یعنی افکندن بر زمین و کلمات فاعل جدلت
ومن زایدست جدال بمعنی جدال خصومت از کلم که واسطه شده میان کم
و تمیز او جمله فعلیست جدال شدید المجادله و فیه متعلق است بجدال
و عایدست برسول علیه و کلم تعطفست بر کلم اول و محل او بنابر نسب
بر تمیز سابق است تقدیر ترکیب اینچنین میشود که کم جدال فیه در صدق
کلمات الله و کم خصم البرهان المعنی چندین جدال کننده شدید
المجادله را در شان آنحضرت صلی الله علیه وسلم افکند بر زمین در حق کلمات الله
و چندین خصومت کننده آنحضرت صلی الله علیه و سلم را غالب آمد
و عاجز گردانید دلایل و براهین او کفاک بالعلم فی الامی معجزة فی الجاهلیة
والتادیب فی الیتم کف فعل است و کاف خطاب مفعول او و با زائده
و زیاده کردن با در فاعل کفی جایز است مثل و کفی بالله شهیدا
و الامی که در علم ست الف و لام عوض است از مضاف الیه ای علم صلی الله
علیه وسلم و فی الامی متعلق است بحاصل صفت علم است ای کفاک العلم الحاصل
فی الامی و امی ناخوانان و نانویسان را گویند و آنحضرت صلی الله علیه وسلم

از جهت امر

و تعلم علم و کتابت از کسی نکرده بودند
از جهت امی گویند بمکتب نرفته بودند لکن هر کی بمکتب برفت
خط بنوشت المعجزه مسئله آموخته مدرس شد معجزه مفعول
دوم کفی است فی الجاهلیة متعلق بکفی و جاهلیت زمان فترت را گویند
از نبوت که تحریف و تغییر در ادیان سابقه را یافته و ظهور آکفار
مدار نبوت بر عالم حاصل بود و الله و دیعطف است بر بالعلم و التادیب
مصدر مبنی مفعول است یعنی ادب یافته شده فی الیتم متعلق است بحاصل
مقدر و یتیم یعنی بی پدر شدن است و مراد اینجا یتیم است بمعنی پدر
المعنی بسنده است علم حاصل است در ذاتی که امی است و از کسی تعلیم
علم خط نوشتن نگرفته از برای معجزه در ایام جاهلیت و فترت از نبوت
و بسنده است ترا از برای معجزه بودن با ادب بودن آنحضرت صلی الله
علیه وسلم در حالتی که یتیم بودند یعنی از برای تصدیق نبوة آنحضرت صلی
الله علیه وسلم علم و ادب ایشان بس است با وجود آنکه ایشان امی بودند
و در ایام جاهلیت بود و کسی مدد نمیشد تا از وی علم و ادب آموزند
خدمته بمدیح استقیل به ذنوب عمر مضی فی الشعر و الخدم خدمته
فعل و فاعل است مفعول بمدیح متعلق است بخدمت مدیح ما یمدح به

Copyright © King Saud University

Created with PDFsharp 1.2.1269-g (www.pdfsharp.com)